

Beeld

1ste graad A- en B-stroom
I-Bee-ab

BRUSSEL

D/2019/13.758/022

Versie januari 2022

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. De nieuwe leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool en gaan uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren de **getrapte studiekeuze** en laten de school toe om de observerende en oriënterende functie van de eerste graad te versterken. Sober en helder geformuleerde leerplandoelen geven aan wat als basis geldt voor alle leerlingen. Daarnaast ondersteunt een beperkt aantal verdiepende doelen het observeren en oriënteren van leerlingen naar een bepaalde finaliteit in de tweede graad. Suggesties tot verbreding in de wenken faciliteren het observeren en oriënteren naar een bepaald domein of een specifieke studierichting in de tweede graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school.

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de eerste graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de eerste graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang die geldt tussen het geheel van de vakken van de A-stroom of de B-stroom, maar ook tussen specifieke vakken van de A- en de B-stroom. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren, leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren basisopties. Een verwijzing van de ene vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialogeschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving.

Scholen zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.

- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld

te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. We bepalen geen minimum aantal lessen voor een bepaald item of een bepaalde rubriek. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde inhoudelijke leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen en welke methodieken ze hanteren.

1.4 Verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad

In aanvulling op de leerplandoelen die gelden voor alle leerlingen, bevatten nagenoeg alle leerplannen mogelijkheden om te verbreden en te verdiepen.

Verbreding geeft de leerling een duidelijker inzicht in zijn interesses met het oog op de keuze voor een domein en een studierichting in de tweede graad. Ze verruimen a.h.w. zijn horizon. Mogelijkheden tot verbreding zijn opgenomen bij de pedagogisch-didactische wenken, zowel in de leerplannen van de algemene vorming als in de basisopties.

Verdiepingsdoelen geven de leerling een duidelijker inzicht in zijn abstractievermogen met het oog op de keuze voor een finaliteit in de tweede graad. Verdieping speelt zich globaal genomen af op drie assen die – al dan niet in combinatie – een aanduiding kunnen zijn voor de moeilijkheidsgraad van een leerplandoel:

- cognitief: van concreet naar abstraherend/conceptueel;
- inhoudelijk: van eenvoudig naar complex;
- autonomie: van sterk begeleid naar zelfstandig.

In de leerplannen hebben we vooral cognitieve verdiepingsdoelen opgenomen als afzonderlijke leerplandoelen. In de wenken doen we suggesties voor verdieping op de as van complexiteit en autonomie. Verdieping kan ook gepaard gaan met verbreding, m.n. het toepassen van kennis in andere contexten (transfer).

In de leerplannen van de B-stroom zijn de verdiepingsdoelen afgestemd op de basisleerplandoelen van de A-stroom. Zo faciliteren we diverse schakelmogelijkheden voor intrinsiek cognitief sterke leerlingen die om een of andere reden in de B-stroom zitten.

Verbreding en verdieping kunnen één element vormen voor het advies van de delibererende klassenraad op het einde van de eerste graad voor de keuze voor een bepaalde finaliteit en voor een bepaald studiedomein in de tweede graad.

De leraar, het lerarenteam, de school hebben de keuze om al dan niet met verbreding en verdieping in het leerplan aan de slag te gaan of eigen doelen toe te voegen. De leraar ontwerpt zijn lessen op zo'n manier dat ze aansluiten bij de voorkennis van alle leerlingen. Zo spreken we alle leerlingen op hun capaciteiten aan.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het nieuwe leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie, verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de beginsituatie, de samenhang in de eerste graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de eerste graad. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar zinvol reiken we mogelijkheden aan tot verdieping (🔍).

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen (voor de leerplannen van de algemene vorming) en aan bepaalde doelen van het curriculumdossier (voor de leerplannen van de basisoptie).

1.6 Basisgeletterdheid

Voor de eerste graad zijn er doelen bepaald die elke individuele leerling moet bereiken op het einde van die graad. Het gaat om basisgeletterdheid die het mogelijk maakt om te kunnen participeren in de maatschappij op het einde van de eerste graad. De nadruk ligt op het verwerven, verwerken en gericht gebruiken van informatie. Dat impliceert het kunnen omgaan met taal, cijfers en grafische gegevens en daarbij gebruik kunnen maken van ICT. Daarnaast wordt bij de basisgeletterdheid voor de eerste graad ook ingezet op financieel-economische zelfredzaamheid.

In alle leerplannen staat de vorming van de leerling centraal. Elke leerling heeft immers recht op een brede en ambitieuze vorming. Doorheen de verschillende vakken komt de leerling in aanraking met een rijkdom aan culturele en wetenschappelijke bronnen. Scholen die inzetten op die brede en ambitieuze vorming, maken sowieso werk van de – in scope eerder beperkte doelen van de – basisgeletterdheid zoals die maatschappelijk is vastgelegd.

Toch kan een school in de loop van de eerste graad de keuze maken om meer in te zetten op doelen van de

basisgeletterdheid. Dat zal vooral het geval zijn voor sommige leerlingen van de B-stroom. Voor de afbakening van de doelen basisgeletterdheid zijn de doelen van de algemene vorming voor de B-stroom overigens het ijkpunt geweest.

De begeleidende klassenraad kan in de loop van het eerste of het tweede leerjaar A/B bij een leerling vaststellen dat het bijzonder moeilijk zal worden om de doelen van de algemene vorming op het einde van de eerste graad op voldoende wijze te behalen. Op dat moment kan het zinvol zijn om na te gaan of het bereiken van doelen basisgeletterdheid in het gedrang komt en in dat geval iets gericht in te zetten op sommige doelen van die basisgeletterdheid.

De doelen van de basisgeletterdheid zijn onderliggend aan leerplandoelen van de algemene vorming. Ze worden aangeduid met “BG” in het Gemeenschappelijk funderend leerplan, het Gemeenschappelijk leerplan ICT en de vakleerplannen Maatschappelijke vorming, Mens & samenleving, Nederlands A- en B-stroom en Wiskunde A- en B-stroom. We vermelden bij de relevante leerplandoelen de doelen basisgeletterdheid en bakenen ze waar nodig verder af.

1.7 Tot slot

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische vakbegeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Beginsituatie

Het leerplan Beeld sluit aan bij verschillende ontwikkelvelden van het leerplan [Zin in leren! Zin in leven!](#) van het katholiek basisonderwijs, maar in het bijzonder bij de leerinhouden die terug te vinden zijn in het ontwikkelveld [‘Muzische ontwikkeling’](#). Door de aandacht voor (audiovisuele) media sluit het leerplan Beeld ook aan bij het ontwikkelveld [‘Mediakundige ontwikkeling’](#) uit Zin in leren! Zin in leven!

Het leerplan Beeld bouwt verder op de eindtermen voor Muzische vorming in het basisonderwijs.

2.2 Samenhang in de eerste graad

Omdat we in het leerplan Beeld eindtermen opnemen die gemeenschappelijk zijn voor de A- en de B-stroom, kiezen we voor een gemeenschappelijk leerplan voor beide stromen. Het is evident dat de leerplandoelen vertaald worden in lesdoelen aangepast aan de doelgroep. Daarnaast zijn er ook verschillen op didactisch vlak. Leerlingen in de B-stroom zullen gebaat zijn met een concretere uitleg en aanpak, extra sturing en begeleiding, stapsgewijze instructie en verwerking ...

Vanuit het leerplan Beeld zijn linken te leggen met leerplannen van andere vakken. De linken met de leerplannen Nederlands, Engels, Frans, Muziek, Geschiedenis, Mavo, Mens & samenleving en Klassieke talen vermelden we expliciet.

Het leerplan Beeld is een leerplan van de algemene vorming. Een aantal doelen van het leerplan Beeld wordt verdiept en verbreed in de basisoptie Kunst en creatie.

2.3 Plaats in de lessentabel

Dit leerplan is gericht op 2 graaduren.

3 Pedagogisch-didactische duiding

Het leerplan Beeld is gericht op een brede culturele en kunstzinnige vorming. De leerlingen leren er oog krijgen voor de kunstzinnige en culturele diversiteit en verkennen en exploreren hun eigen mogelijkheden.

3.1 Beeld en het vormingsconcept

Het leerplan Beeld is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. We streven in dit leerplan naar een integratie van culturele vorming, maatschappelijke & historische vorming en talige vorming.

Via kunst stimuleren we jongeren om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Vanuit kunst gaan leerlingen de dialoog aan met zichzelf, de anderen en de wereld. Door kunst brengen ze die dialoog in beeld (uniciteit in verbondenheid). Kunst laat zien hoe kwetsbaar jongeren vaak zijn, maar tegelijk ook hoe beloftevol ze zijn.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

De verbeeldingskracht van kunst beleven en ervan genieten

We nodigen leerlingen uit om de muzische en kunstzinnige werkelijkheid te ervaren, te beleven en ervan te genieten. Aan de grondslag van die muzische of kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding. Verbeelden verwijst enerzijds naar een mentale actie bij het beschouwen waarbij leerlingen fantaseren en nieuwe contexten verzinnen. Anderzijds naar het creëren waarbij ze door gebruik te maken van technieken, materialen en [bouwstenen](#) hun ideeën verbeelden.

Vanuit kunst en cultuur de dialoog aangaan met de wereld, de ander en zichzelf

Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is of zou kunnen zijn. Kunst geeft een specifieke kritische en diverse manier van kijken naar cultuur (de mens, de wereld, religie ...). Net daardoor geeft het beschouwen van en geraakt worden door kunst zin en betekenis aan wie we zijn en aan de wereld waarin we leven.

Door in aanraking te komen met diverse beeldende kunstvormen en (audiovisuele) media ontdekken leerlingen hun interesses en mogelijkheden. Zij kunnen door creatieve uitingen geraakt worden en worden geconfronteerd met hun kwetsbaarheid, grenzen, dromen en groeikansen.

Daarnaast ontwikkelen ze het vermogen om hun eigen creatieve en expressieve opvattingen af te toetsen aan anderen. Door hun kennis, gevoelens en gedachten met anderen te delen, krijgen kunstuitingen niet alleen betekenis voor henzelf, maar ook voor anderen en de wereld.

Beeldende kunst waarnemen, interpreteren, ermee experimenteren en creëren aan de hand van strategieën die het creatief denken stimuleren

Via beeldende kunst krijgen leerlingen oog voor de kunstzinnige en culturele diversiteit. Ze verkennen de mogelijkheden van beeldende kunst bij het waarnemen, experimenteren, interpreteren en creëren. De betekenis met en door kunst staat centraal.

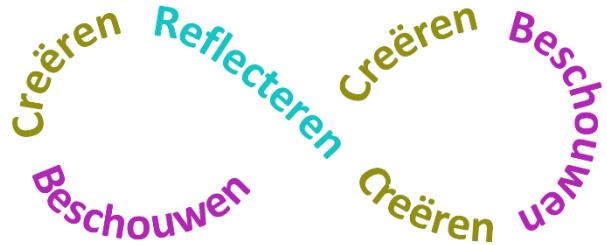
Creatief aan de slag gaan met beeldende kunst stimuleert leerlingen om nieuwe contexten en denkkaders te verkennen en te ontwikkelen. Het helpt hen diverse toekomstbeelden vorm te geven en bespreekbaar te maken vanuit een open houding met respect voor diverse waarden.

3.3 Opbouw van het leerplan

Het leerplan is opgebouwd uit 3 rubrieken:

beschouwen, creëren en reflecteren.

Belangrijk bij het beschouwen van cultuur is dat er wordt vertrokken vanuit een open vraag waarop niet slechts één antwoord bestaat. Beschouwen betekent ook begrijpen hoe beeldtaal werkt en hoe beeldende kunst wordt opgebouwd.

Leerlingen creëren waarbij er telkens wordt teruggekoppeld naar het beschouwen. Creëren betekent ook diverse technieken uitproberen, materialen combineren ...

Tijdens het proces wordt er heen en weer gegaan tussen beschouwen en creëren. Kenmerkend voor dit proces is dat de creatie via trial and error wordt opgebouwd. Het is een proces waarbij waarnemen, interpreteren, experimenteren en creëren elkaar afwisselen.

Reflecteren betekent inzicht krijgen in het proces van beschouwen en creëren. Leerlingen krijgen inzicht in hoe creaties tot stand zijn gekomen, hoe ze zelf leren en hun medeleerlingen. Ze begrijpen hoe een creatie impact heeft op anderen, hoe die helpt cultuur te begrijpen. Reflecteren betekent een helikopterzicht innemen en terugblikken op het proces van de leersituatie en begrijpen hoe de creatie een antwoord biedt op de te onderzoeken vragen. Reflecteren gebeurt tijdens elke fase van het proces.

3.4 Verbreding

Het leerplan kan ertoe bijdragen de interesse en aanleg van leerlingen te stimuleren, te observeren en te onderzoeken, en zo het observatie- en oriëntatieproces in functie van een studiedomein te ondersteunen. Een leerling die geboeid is door Beeld is mogelijk een leerling die interesse en aanleg heeft voor de studiedomeinen Kunst en creatie of Taal en cultuur.

Een vak van de algemene vorming heeft niet als bedoeling een leerling naar één of naar een beperkt aantal studiedomeinen te oriënteren. Het leerplan biedt ook kansen om de interesse van leerlingen te verbreden en op die manier na te gaan of een leerling interesse of aanleg vertoont voor andere studiedomeinen. Door beeldende kunst en cultuur binnen te brengen waarvan het onderwerp gelinkt is met andere studiedomeinen bieden leerplandoelen 2, 6 en 7 kansen om de interesse van leerlingen voor meerdere studiedomeinen op het spoor te komen.

3.5 Aandachtspunten

Culturele inhoud via kunst- en cultuuruitingen

Cultuur beschouwen kan zowel door cultuuruitingen (bv. modekleuren, kleurkeuze bij rituelen, kledingkeuze om tot een bepaalde groep te horen ...) als kunstuitingen te bestuderen. Kunst laat ons als geen ander kijken naar cultuur, die als het ware beleven. Kunst is dus de drager van cultuur bij uitstek. Het is dan ook een vrijplaats waar cultuur kritisch wordt bevraagd en waar moeilijke en complexe zaken aan bod kunnen komen zonder dat er

een juiste oplossing wordt vooropgesteld.

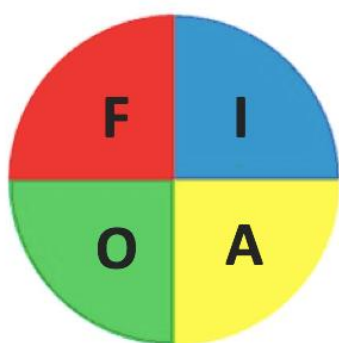
Kunst stelt ons in staat moeilijke culturele thema's op tafel te leggen en bespreekbaar te maken. Dat kan op verschillende manieren en sluit aan bij de functies van kunstuitingen: ontspannen, oproepen, laten nadenken, amuseren, overtuigen ...

Kunst roept vragen op: Wat is mooi, minder mooi, lelijk? (esthetiek) en: Wat is goed, minder goed, slecht ...? (ethiek). Evengoed: wat is grappig? Kunst stelt ons in staat om stil te staan bij concepten die we anders aannemen (bv. Wat is 'oud'?).

Dat dit verschillende emoties en meningen met zich meebrengt, spreekt voor zich en leert ons net argumenteren, verbeelden, luisteren ... Kunst stelt dus vragen en lokt reacties uit. Een kunstuiting is geen formulering van een waarheid die aangenomen moet worden.

Wanneer we over kunst (of creaties, artistieke creaties ...) praten dan is het handig om de verschillende onderdelen af te bakenen. Het is belangrijk na te denken over de betekenis van kunst en de bedoeling ervan. Cultuur beschouwen wil naast het bepalen van een onderwerp (thema) ook zeggen dat je zal nadenken over de bedoeling (functie kunstwerk en de intentie van de maker) en over hoe het kunstwerk zal overkomen bij een toeschouwer (affect). Dat noemen we de inhoud (wat) van een kunstwerk.

Onderstaand schema helpt de (culturele) inhoud van kunst af te bakenen en te begrijpen.

Functie	<i>Waarvoor is het gemaakt? Voor welke context?</i>
Intentie	<i>Wat is de intentie van de kunstenaar?</i>
Onderwerp	<i>Waarover gaat de creatie? Link met cultuur?</i>
Affect	<i>Wat brengt het kunstwerk bij jou teweeg? Wat doet het met jou?</i>

VORMGEVING: kunst als proces dat leidt tot een creatie

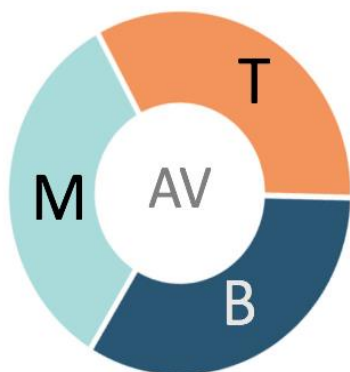
Het verkennen van beeldtaal is van groot belang in het leerplan Beeld. Niet 'de te leren technieken' vormen de essentie van het leren; wel het zich eigen maken van beeldtaal als manier om cultuur te begrijpen.

Artistieke vormen zijn verschillende talen die a.h.w. verhalen vertellen. In dit leerplan vertrekken we van de artistieke vorm Beeld. Iedere taal heeft

zijn eigenschappen. Daarvoor gebruiken we onderstaand model, als hulpmiddel om talen en dus ook beeldtaal efficiënter aan te leren. Iedere artistieke vorm heeft zijn eigen traditie, vormt een taal op zich en maakt gebruik van bouwstenen, materialen en technieken. Het aanleren van de verhouding tussen materialen, technieken en bouwstenen is in de eerste plaats een middel om efficiënt over beeldende kunst en cultuur te communiceren.

Eigenschappen van de artistieke vorm (AV) Beeld

Hoe is het werk vormgegeven?

Materia(a)l(en)	Welke materialen zijn er gebruikt?
Techniek(en)	Welke technieken worden er toegepast?
Bouwste(e)n(en)	Welke elementen zijn er duidelijk aanwezig?

Overige aandachtspunten

- De betekenis met en door kunst staat centraal in het leerplan. Het leerplan faciliteert dat er vertrokken wordt vanuit culturele thema's en (kern)concepten uit de kunst. Leerlingen zullen inzoomen op kunst en cultuur vanuit de eigenheid van Beeld en in de diepte die discipline verkennen.
- In het leerplan ligt de focus voornamelijk op het proces dat de leerling doorloopt. Procesevaluatie vormt dan ook een cruciaal onderdeel om de leerling inzicht te geven in zijn groei. Als leraar kan je het proces op diverse manieren zichtbaar maken o.a. door leerlingen gebruik te laten maken van een logboek, procesmap, werkschrift ...
- Enerzijds is het belangrijk om aan te sluiten bij de eigen leefwereld van de leerlingen. Anderzijds is het ook belangrijk om elementen van de eigen of andere culturen binnen te brengen waarmee de leerlingen minder of niet vertrouwd zijn zodat hun blik verruimd wordt.
- Er zit geen chronologische noch hiërarchische volgorde in de leerplandoelen. Bij de uitwerking van lessen, projecten (al of niet vakoverschrijdend) worden bij voorkeur meerdere doelen samengenomen. Leraren kunnen kiezen wat ze wanneer aan bod laten komen. Het is belangrijk dat er voldoende aandacht gaat naar het creëren en het zich artistiek uitdrukken zodat leerlingen alle ruimte krijgen om creatief aan de slag te gaan in de eerste graad.

- Een divers aanbod van kunst en cultuur is een van de fundamenteën van dit leerplan. Daarom is het belangrijk om leerlingen ook in contact te brengen met kunst en cultuur buiten de school. Dat kan onder meer via culturele organisaties, deeltijds kunstonderwijs, erfgoedinstellingen, kunstenaars, musea, (socio-)culturele centra, openbare ruimtes ... Samenwerking met kunstenaars en externe organisaties biedt mogelijkheden om expertise van buitenaf binnen te brengen in de school.

4 Leerplandoelen

Dit leerplan heeft als centraal onderwerp de beeldende kunst met als basis: teken-, schilder- en beeldhouwkunst, textiele kunst, grafiek, fotografie, animatie, film- en videokunst en als uitbreiding: architectuur, mode, design, grafische vormgeving, industriële vormgeving ... Doorheen het beschouwen, creëren en reflecteren komen 2D, 3D, (audiovisuele) media, bouwstenen en technieken aan bod.

4.1 Beschouwen

LPD 1 * De leerlingen beleven een divers aanbod van cultuur via beeldende kunst.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 1; I-Ned-a LPD 8

- ✓ Enerzijds is het belangrijk om aan te sluiten bij de eigen leefwereld van de leerlingen. Anderzijds is het ook belangrijk om elementen van de eigen of andere culturen binnen te brengen waar de leerlingen minder of niet mee vertrouwd zijn om hun blik te verruimen.

LPD 2 De leerlingen nemen kunst- en cultuuruitingen waar met oog op het onderwerp en de bedoeling.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 2; I-Ges-7 LPD 7; I-MaVo-b LPD 35

LPD 3 De leerlingen onderzoeken de bouwstenen van beeldende kunst.

★ Basisterminologie van beeldende kunst

- ✓ Het werken aan primaire, secundaire en complementaire kleuren is inherent aan de bouwsteen kleur. Het werken aan ruimtesuggestie en perspectief is inherent aan de bouwsteen ruimte.
- ✓ Je doorloopt met de leerlingen de leerlijn onderzoeken – onderscheiden – beschrijven - benoemen.
- ✓ Je kan je bij de uitwerking in bouwstenen (beeldaspecten) laten inspireren door de tabel bouwstenen. Je gaat zeker ook buiten de klas, in de natuur, in de omgeving met de leerlingen om bouwstenen te onderzoeken.

LPD 4 De leerlingen onderzoeken aan de hand van aangereikte criteria hoe bouwstenen, bedoeling en onderwerp elkaar onderling beïnvloeden in beeldende kunst.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 4; I-Ges-a LPD 7

- ✓ Je kan zorgen voor afbakening bij de realisatie van dit leerplandoel door duidelijk vaktaal, werkvormen en/of kaders in functie van een opdracht te selecteren.
- ✓ Je kan voor de realisatie van dit leerplandoel gebruik maken van de kennis die de leerlingen opgedaan hebben in leerplandoel 2 en 3.
- ✓ Je kan je bij de uitwerking in bouwstenen (beeldaspecten) laten inspireren door de [tabel bouwstenen, materialen en technieken](#).

LPD 5 * De leerlingen staan open voor diverse beeldende kunst van eigen cultuur en andere culturen.

Samenhang algemene vorming: I-Eng-a LPD 6; I-EnFr-b LPD 6, I-Fra-a LPD 6

- ✓ Je kan:
 - vertrekken van een aanbod dat aansluit bij de diversiteit die aanwezig is in de klas;
 - cultureel erfgoed aan bod laten komen;
 - ...

LPD 6 De leerlingen brengen beeldende kunst in verband met tijd, ruimte, [maatschappelijke domeinen](#) en meer in het bijzonder de cultuur waarin ze voorkomen.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 7; I-Ges-a LPD 6, 7; I-MaVo-b LPD 39

- ✓ Eenvoudige werkvormen voor reflectie: rollenspel, stellingenspel ...
- ✓ Manieren om verbanden uit te drukken: verwoorden, verbeelden, verklanken

LPD 7 De leerlingen begrijpen de samenhang en beïnvloeding van media op zichzelf en op de beeldcultuur.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 8; I-MaVo-b LPD 18; I-M&S-a LPD 21

- ✓ Je kan bij de uitwerking van dit leerplandoel stilstaan bij de rol van media als culturele uiting: reclame (reclamespots, reclameborden ...), sociale media, krant ...

LPD 8 De leerlingen drukken hun gedachten en gevoelens uit bij het waarnemen van beeldende kunst.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 9; I-Eng-a LPD 8; I-EnFr-b LPD 8; I-Fra-a LPD 8; I-Ned-a LPD 9; I-Ned-b LPD 8

- ✓ Het uitdrukken kan op diverse manieren gebeuren:
 - via woorden: mondeling of schriftelijk toelichten;
 - via symbolen, emoticons, kleurencodes, graadmeter ... ;
 - expressief via artistieke vormen zoals (audiovisuele) media, beeld, dans, muziek, woord/drama;
 - ...

LPD 8.1 De leerlingen analyseren waarom kunst uiteenlopende gedachten en gevoelens oproept.

4.2 Creëren

LPD 9 De leerlingen experimenteren in functie van een afgebakende opdracht met diverse bouwstenen, materialen en (basis)technieken.

- ✓ Het experimenteren met primaire, secundaire en complementaire kleuren is inherent aan de bouwsteen kleur. Het experimenteren met ruimtesuggestie en perspectief is inherent aan de bouwsteen ruimte.
- ✓ Bij de uitwerking kan je je laten inspireren door de mogelijkheden die opgenomen zijn in de bijgevoegde tabel bouwstenen, (audiovisuele) media, materialen en technieken.

LPD 10 De leerlingen schetsen naar waarneming door gebruik te maken van allerhande technieken.

- ✓ Je maakt verbinding met het vakmanschap, de techniek van de kunstenaar.

LPD 11 De leerlingen creëren in functie van een afgebakende opdracht persoonlijk beeldend werk waarin ze gevoelens, ideeën of ervaringen uitdrukken.

- ✓ Door leerlingen te laten onderzoeken hoe ze ideeën, gevoelens of ervaringen via artistiek werk kunnen uitdrukken, zorg je ervoor dat de nadruk eerder op het onderzoeksproces dan op het eindresultaat ligt.

LPD 12 De leerlingen creëren in functie van een afgebakende opdracht beeldend werk vanuit de eigen verbeelding.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 14; I-Eng-a LPD 9; I-EnFr-b LPD 9; I-Fra-a LPD 9; I-Ned-a LPD 10; I-Ned-b LPD 12

Samenhang met de basisopties: I-KITa-a LPD 27

- ✓ Het creëren wordt divers ingevuld: musiceren, improviseren, transformeren, beeldend werken, bewegen, voordragen, acteren, audiovisueel voorstellen ... waardoor leerlingen op diverse manieren hun verbeelding kunnen inzetten. Daardoor zullen leerlingen regelmatig uit hun comfortzone moeten treden.

LPD 13 De leerlingen creëren samen beeldend werk.

Samenhang algemene vorming: I-MaVo-b LPD 13; I-M&S-a LPD 15

- ✓ Voorbeelden: individueel werk van leerlingen combineren tot een groter geheel waarbij onderling afspraken gemaakt moeten worden; leerlingen laten samenwerken aan een gezamenlijk resultaat zoals bijstop-motion, tableau vivant, land-art, animatie, body-art ...
- ✓ Taak- en rolverdeling zijn daarbij belangrijk.

LPD 14 De leerlingen hanteren in functie van een afgebakende opdracht verschillende bouwstenen, (basis)technieken en materialen voor beeld.

- ✓ Bij de uitwerking kan je je laten inspireren door de mogelijkheden die opgenomen zijn in de bijgevoegde tabel bouwstenen, (audiovisuele) media, materialen en technieken.

LPD 15 De leerlingen zetten bewust presentatietechnieken in.

Samenhang algemene vorming: I-Ned-a LPD 10; I-Muz-ab LPD 17

- ✓ Bij het presenteren van beeldend werk kunnen de leerlingen naast de resultaten ook de processen zichtbaar aanwezig maken in de klas, de school en de schoolomgeving.

LPD 16 De leerlingen gebruiken aangereikte strategieën die het creatief denken stimuleren.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 18

- ✓ In functie van het artistiek handelen, kan je leerlingen gebruik laten maken van
 - strategieën voor divergent denken en convergent denken;
 - variëren in en combineren van bouwstenen;

4.3 Reflecteren

LPD 17 De leerlingen reflecteren en communiceren aan de hand van aangereikte criteria over het eigen artistiek proces en product en over dat van medeleerlingen.

- ★ Feedback verwerken in eigen artistiek werk

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 19

- ✓ De leerlingen communiceren over het eigen artistiek werk via woorden of via artistieke uitdrukkingsvormen.
- ✓ Bij het reflecteren kunnen de volgende aspecten aan bod komen:
 - leerlingen lichten hun artistieke keuzes toe;
 - ze drukken uit wat wel of niet werkt;
 - ze reflecteren over de eigen artistieke mogelijkheden.

LPD 18 De leerlingen uiten hun waardering over beeldende kunst vanuit hun eigen unieke creatieve ervaringen.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 20; I-Eng-a LPD 9; I-Fra-a LPD 9; I-Ned-a LPD 10; I-Ned-b LPD 12

- ✓ Het waarderen kan op diverse manieren gebeuren:
 - via woorden: mondeling of schriftelijk toelichten;
 - via symbolen, emoticons, kleurencodes, graadmeter ... ;

- expressief via artistieke vormen zoals (audiovisuele) media, beeld, dans, muziek, woord/drama;
- ...

LPD 19 * De leerlingen erkennen het belang van beeldende kunst voor zichzelf en voor de eigen leefwereld.

Samenhang algemene vorming: I-Muz-ab LPD 21; I-Eng-a LPD 10; I-EnFra-b LPD 10; I-Fra-a LPD 10; I-Ned-a LPD 9; I-Ned-b LPD 10

- ✓ De leerlingen verwoorden het belang via woorden of via artistieke uitdrukkingvormen.

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de in het leerplan gebruikte begrippen. De verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Artistiek werk

Werk waarbij verbeelding wordt ingezet om vanuit een individuele gedrevenheid een effect te veroorzaken bij anderen.

Bedoeling van kunst- en cultuuruitingen

Bedoeling van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren.

Beschouwen

Aandachtig en gericht waarnemen en analyseren van kunst- en cultuuruitingen en hoe die tot stand komen.

Bouwstenen

De basiselementen die de kunstenaar hanteert om de muzische taal of de audiovisuele media te doen spreken. Binnen de beeldende kunst zijn de bouwstenen de beeldaspecten, binnen muziek zijn de bouwstenen de parameters.

Convergent denken

Het maken van keuzes en begrijpen waarom deze gemaakt worden, het houden van de focus op de opdracht of de bedoeling, synthetiseren, selecteren ...

Divergent denken

Associaties maken, brainstormtechnieken, Out of the box denken, kwantitatief uiteenlopende mogelijkheden bedenken voor een probleemstelling ...

Kunst- en cultuuruitingen

Kunst- en cultuuruitingen kan je onderverdelen in enerzijds kunstuitingen en anderzijds cultuuruitingen. Kunstuitingen zijn kunstwerken waarbij eigenschappen van artistieke vormen worden toegepast ... bv. een dansstuk, een muziekopvoering ... Onder cultuuruitingen verstaan we materieel erfgoed (bv. gebouwen, landschappen ...), immaterieel erfgoed (bv. sinterklaasfeest, kermis, kantklossen, frietjes eten ...), actueel en historisch erfgoed, media (reclame, sociale media, krant ...) ...

Maatschappelijke domeinen

Politiek, sociaal, cultureel, economisch domein.

Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen

Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen: geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen ...

Presentatietechnieken

Elementaire codes van het (zich) tonen zoals zich richten naar het publiek, opstellen van eigen beeldend werk, geconcentreerd uitvoeren, in ontvangst nemen van appreciatie.

Primaire kleuren

De basiskleuren. Kleuren die niet kunnen bekomen worden door kleurmenging. Afhankelijk van de materie kunnen de primaire kleuren verschillen (zo heeft licht andere primaire kleuren dan verf of drukinkt).

Waardering

Vanuit de eigenheid technisch en esthetisch waarde toekennen aan artistiek werk.

6 Inspiratie bij vormgeving

Bouwstenen

De leerlingen komen doorheen de opdrachten in aanraking met alle bouwstenen.

Bouwstenen (beeldaspecten) bij teken-, schilder- en beeldhouwkunst, textiele kunst, grafiek, (audiovisuele) media ...						
Lijn	Vorm	Textuur	Compositie	Kleur	Licht	Ruimte

Tabel bouwstenen, materialen, technieken beeld

Je kan inspiratie halen uit onderstaande tabel bij het kiezen van bouwstenen, materialen of technieken.

BEELD		
<i>Deze tabel wil inspirerend werken bij beschouwen, creëren en reflecteren. De lijst is niet limitatief.</i>		
BOUWSTENEN	MATERIALEN	TECHNIEKEN
LIJN punt lijnsoorten: rechte, gebroken lijnen, golvende lijnen, contourlijnen... lijndijktes lijngevoeligheid lijnkarakters: gevoelig, nerveus, agressief ...	DIGITAAL MATERIAAL foto's, video- en filmfragmenten, gsm NATUURLIJKE MATERIALEN hout, takken, bladeren, bessen, zand PAPIER EN KARTON klein, groot, divers PLASTISCHE MATERIALEN klei, papier maché SCHILDERMATERIALEN	DROGE TECHNIEKEN schetsen tekenen (naar waarneming, naar fantasie, functioneel ...) kleuren (potlood, stift, pastel, houtskool ...) collage NATTE TECHNIEKEN schilderen met verf, inkt, bister, natuurlijke pigmenten (koffie, thee, bessen ...) dekkend schilderen, impasto, transparant, tamponeren, dripping, materieschildering ... GRAFISCHE TECHNIEKEN hoogdruk, diepdruk, vlakdruk, doordruk

<p>complementaire kleuren kleurgebruik: expressief, symbolisch, functioneel kleurenpsychologie</p> <p>LICHT licht-donkercontrast eigen schaduw/slagschaduw licht- en schaduwwerking direct en indirect licht sfeerlicht</p> <p>VORM vormsoorten basisvorm vormcontrasten: geometrisch/ organisch, symmetrisch/ asymmetrisch, vlak/ruimtelijk vorming: gemanipuleerde vorm (uitgetrokken, verlengd, gekneusd ...) vorm en restvorm stillering van vorm open/gesloten patroon (herhaling van vorm) samengesteld en enkelvoudig</p> <p>COMPOSITIE schikking: horizontaal /verticaal, voor/achter/ overlapping, hoog/laag werken met: ritme, beweging, herhaling, contrast soorten composities: symmetrische compositie, asymmetrische compositie, centrale compositie, diagonale compositie overalcompositie, driehoekscompositie contrast</p> <p>RUIMTE ruimtesuggestie: afsnijding, overlapping, voor- en achtergrond groot-klein, hoog-laag perspectief: horizon, lijnperspectief (1 vluchtpunt, meerdere vluchtpunten), standpunt ruimtelijke compositie via: assemblage, stapeling, wegnemen, toevoegen</p> <p>TEXTUUR textuur-weergave of stofuitdrukking vlak, ruimtelijk zacht, hard, ruw, glad, korrelig</p>	<p>zoals waterverf, acrylverf, plakkaatverf, pigmenten (bv. tempera), inkt en bister</p> <p>SOEPELE MATERIALEN doeken, ijzerdraad, elektriciteitsdraden</p> <p>TEKENMATERIALEN tekenpotloden (hard en zacht), alcoholstiften, inkt</p> <p>VERBINDINGSMATERIAAL touw, tape, oude kousen, ijzerdraad</p> <p>WAARDEVOL KOSTELOOS MATERIAAL oude kledij, gebruiksvoorwerpen (mixers, stoelen ...), isolatiemateriaal, tijdschriften, reclameaffecties</p>	<p>RUIMTELIJKE TECHNIEKEN boetseren, beeldhouwen, assemblage, constructie ...</p> <p>WERKEN MET SOEPELE MATERIALEN</p> <p>DIGITALE TECHNIEKEN fotografie, animatie, video, film, applicaties</p> <p>MIXED MEDIA</p> <p>PERFORMANCE tableau vivant, body-art</p> <p>TECHNIEKEN OM TE BESCHOUWEN kijkwijzers VTS: Visual Thinking Strategies VTR: Visual Thinking Routines (=onderzoekend beschouwen) creërend beschouwen door te schetsen, beeld te transformeren naar andere artistieke vormen of met andere artistieke vormen te verbinden</p>
---	---	---

Tabel (audiovisuele) media

Je kan inspiratie halen uit onderstaande tabel bij het kiezen van bouwstenen, materialen of technieken.

(AUDIOVISUELE) MEDIA		
<i>Deze tabel wil inspirerend werken bij beschouwen, creëren en reflecteren. De lijst is niet limitatief.</i>		
BOUWSTENEN	MATERIALEN	TECHNIEKEN
<p>STILSTAAND BEELD BEWEGEND BEELD KADER ruimtesuggestie: diepte-, voor- en achterplan kadrage: close-up, afsnijding, focuspunt, symmetrie, compositie, evenwicht standpunt: vogel-, kikker-, ooghoogteperspectief beweging: draaien, vliegen, pan, zoom, tilt afstand: beeldgrootte</p>	<p>INSTRUMENTEN media-apparaten (tablet, foto-apparaat, smartphone, videocamera, mediaspeler, microfoon, geluidsopnameapparatuur) montage-software</p> <p>ONDERSTEUNENDE MATERIALEN voorwerpen licht storyboard geluidsbanken</p>	<p>FOTOGRAFIE opnemen, bewerken, monteren</p> <p>VIDEO (FILM) opnemen, bewerken, monteren</p> <p>AUDIO opnemen, bewerken, monteren</p>

<p>BEELDASPECTEN licht: lichtrichting, schaduw kleur: kleurtönen, contrasten vervorming</p> <p>DIALOOG</p> <p>MUZIEK</p> <p>(ACHTERGROND)GELUID</p> <p>GELUIDSEFFECTEN Speciale geluiden, volume, echo</p> <p>VERVORMING</p> <p>MONTAGE volgorde ritme gelaagdheid (meerdere sporen)</p> <p>STRUCTUUR scenario narratieve structuur beeldcompositie auditieve compositie</p>	<p>geluidsmateriaal voor Foley</p>	<p>stemmen, (achtergrond-)geluid, muziek</p> <p>COMBINATIE VAN VIDEO, AUDIO EN FOTO samenspel, synchronisatie, versterken, verzwakken, contrasteren, uitvergroten</p>
---	------------------------------------	---

7 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

7.1 Infrastructuur

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- dat kan bestaan uit één of meerdere ruimtes binnen de school;
- dat toelaat om zowel frontaal les te geven als de leerlingen gegroepeerd aan de slag te laten gaan;
- met grote, onderhoudsvriendelijke vrijstaande tafels;
- met spoelbak en afvalbakken; met voldoende ruimte voor stockage.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

7.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

- Materiaal om 2D en 3D te werken.

7.3 Materiaal waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- een basispakket om beeldend aan de slag te gaan.

8 Concordantie

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de eindtermen realiseren.

Leerplandoel	Eindterm(en)
1	--
2	ET 16.2
3	ET 16.2 - ET 16.3
4	ET 16.3
5	--
6	ET 16.4
7	ET 4.5
8	ET 16.5
9	ET 16.8
10	ET 16.7
11	ET 16.7
12	ET 16.7
13	ET 5.5
14	ET 16.7
15	ET 16.9
16	ET 15.1
17	ET 16.10
18	ET 16.6
19	ET 16.1

8.1 Eindtermen

Digitale competentie en mediawijsheid

4.5 De leerlingen lichten de invloed van digitale en niet-digitale media op mens en samenleving toe.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Invloed digitale media op het dagelijkse leven zoals communicatie, informatie, inhouden gecreëerd in verschillende contexten (leren, werken, vrije tijd)
- Mediatisering/technologisering van de samenleving/arbeidsmarkt
- Rol media in beeldvorming van werkelijkheid
- Bouwstenen van beeldgeletterdheid

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ...

Sociaal-relatieve competenties

5.5 De leerlingen dragen in groepsactiviteiten met een welomschreven opdracht actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis:

- Rollen en gedrag van personen in groepsactiviteiten

* Procedurele kennis:

- Methoden om in overleg taken te verdelen en te plannen

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

Ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties

15.1 De leerlingen genereren ideeën voor een uitdaging aan de hand van aangereikte technieken en methodieken en in een gestructureerd en afgebakend kader.

Met inbegrip van kennis

* Procedurele kennis

- Creatief denkproces - divergerende fase
- > Brainstormtechnieken en andere methodieken om een veelheid aan ideeën te bekomen
- > Valkuilen

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau creëren

Affectieve dimensie^o: Open staan voor opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën

...

Cultureel bewustzijn en culturele expressie

16.1 De leerlingen erkennen het belang van waargenomen kunst- en cultuuruitingen voor zichzelf en hun eigen leefwereld.^o (attitudinaal)

16.2 De leerlingen onderscheiden via waarnemingen van kunst- en cultuuruitingen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp ervan.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti
- Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur
- Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen
- Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ...

16.3 De leerlingen beschrijven aan de hand van aangereikte criteria de interactie tussen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp van kunst- en cultuuruitingen.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Basisterminologie van uitdrukkingvormen zoals drama, muziek, dans, beeldende en audiovisuele kunsten

* Conceptuele kennis

- Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti
- Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur
- Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen
- Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren

* Procedurele kennis

- Criteria om de interactie tussen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp van kunst- en cultuuruitingen te beschrijven

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ...

16.4 De leerlingen brengen kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin deze voorkomen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Context waarin kunst- en cultuuruitingen voorkomen: tijd, ruimte en maatschappelijke

Context

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

16.5 De leerlingen drukken hun gedachten en gevoelens uit bij het waarnemen van kunst- en cultuuruitingen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Interactie tussen waarneming, gedachten en gevoelens

* Procedurele kennis

- Manieren om de interactie tussen waarneming, gedachten en gevoelens uit te drukken zoals verwoorden, verbeelden en verklanken

* Metacognitieve kennis

- Eigen gedachten en gevoelens

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ...

16.6 De leerlingen wenden hun eigen expressieve ervaring aan om hun waardering voor kunst en cultuuruitingen uit te drukken.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti

- Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur

- Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen

- Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren

- Unicititeit van een esthetische ervaring

* Procedurele kennis

- Manieren om de interactie tussen de waarneming en de gedachten en gevoelens uit te drukken zoals verwoorden, verbeelden en verklanken

* Metacognitieve kennis

- De eigen expressieve ervaring met het creatieproces.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

16.7 De leerlingen creëren artistiek werk vanuit een afgebakende opdracht en de eigen verbeelding.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Elementaire artistieke vaktaal: samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing

- Basistechnieken en materialen van de gekozen discipline zoals de beeldende kunsten, audiovisuele kunsten, dans, muziek, drama, in functie van de afgebakende opdracht

* Procedurele kennis

- Gebruik van basistechnieken van de gekozen discipline

- Manieren om buiten de eigen comfortzone te treden door verbeelding in te zetten

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau creëren

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden,

opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

16.8 De leerlingen experimenteren met diverse artistieke bouwstenen zoals taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, klank, digitale data.

Met inbegrip van kennis

* Procedurele kennis

- Convergent en divergent denken in functie van artistiek handelen
- Manieren om te variëren en combineren met artistieke bouwstenen
- Werkwijzen om ideeën en inspiratie te verzamelen zoals bestuderen van artistieke werken, verzamelen van indrukken of objecten, noteren, documenteren

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

16.9 De leerlingen tonen hun artistiek werk aan de hand van elementaire presentatietechnieken.

Met inbegrip van kennis

* Procedurele kennis

- Elementaire presentatietechnieken eigen aan de kunsten
- Elementaire codes van het (zich) tonen zoals richten naar het publiek, opstellen van eigen beeldend werk, geconcentreerd uitvoeren, in ontvangst nemen van appreciatie

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

16.10 De leerlingen reflecteren aan de hand van aangereikte criteria over hun artistiek product en proces en over dat van medeleerlingen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Elementaire artistieke vaktaal: samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing zoals gehanteerd in beeldende kunst, audiovisuele kunst, muziek, dans en drama

* Procedurele kennis

- Manier om artistieke keuzes toe te lichten
- Manieren om effect te bereiken
- Manieren om feedback te verwerken in eigen artistiek werk

* Metacognitieve kennis

- Eigen artistieke mogelijkheden

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

Affectieve dimensie°: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

Inhoud

1	Algemene inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad	5
1.5	Opbouw van de leerplannen	6
1.6	Basisgeletterdheid	6
1.7	Tot slot	7
2	Situering	7
2.1	Beginsituatie	7
2.2	Samenhang in de eerste graad	7
2.3	Plaats in de lessentabel	8
3	Pedagogisch-didactische duiding	8
3.1	Beeld en het vormingsconcept	8
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw van het leerplan	9
3.4	Verbreding	9
3.5	Aandachtspunten	10
4	Leerplandoelen	12
4.1	Beschouwen	12
4.2	Creëren	14
4.3	Reflecteren	15
5	Lexicon	16
6	Inspiratie bij vormgeving	17
7	Basisuitrusting	19
7.1	Infrastructuur	19
7.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	19
7.3	Materiaal waarover elke leerling moet beschikken	19
8	Concordantie	20
8.1	Eindtermen	20

